

به نام خدا سرقت ادبی و علمی

سرقت ادبی چیست؟

تعریف و مثال

کمپته اخلاق نشر، سرقت علمی را این‌گونه تعریف می‌کند: «استفاده از کار دیگران بدون ذکر منبع در هر مرحله‌ای از برنامه‌ریزی، تحقیق، نگارش یا چاپ مقاله. سرقت علمی استفاده غیرقانونی یا کپی از عقاید، زبان و اصطلاحات شخص دیگر و ارائه آن به عنوان اثر خود می‌باشد.» (ایسا و همکاران، ۲۰۱۵)

در توصیف اهمیت و ضرورت آشنایی با سرقت علمی، موارد زیر قابل ذکر است: «از ما به عنوان عضوی از جامعه علمی انتظار می‌رود هر چه بیشتر استانداردهای اخلاقی پژوهش را رعایت کنیم. برای جامعه مهم است که بدانند در استفاده از ایده‌ها، عبارات و مفاهیم دیگران تا چه اندازه از دیگران وام گرفته و نیز به چه اندازه از متون و مطالب جدید و قدیم استفاده کرده و به آنها استناد داده‌ایم.» (خوشیان و شقاقی ۱۳۹۸)

«سرقت ادبی به معنای استفاده از اثر شخصی دیگر بدون ذکر منبع و یا نام نویسنده‌ی اصلی آن اثر می‌باشد.» (Swales & Feak, 2005)

در نگارش متون دانشگاهی، هرگونه استفاده از واژگان، ایده‌ها و یا اطلاعات یک منبع بدون استناد درست به آن منبع، سرقت ادبی در نظر گرفته می‌شود.

در عمل، سرقت ادبی به چند شکل می‌تواند اتفاق بیفتد:

نمونه‌هایی از سرقت ادبی	چرایی نادرستی آن
کپی واژه به واژه‌ی قسمت‌هایی از متن بدون استفاده از علامت نگارشی نقل قول " "	چنین به نظر می‌رسد که این سخنان از آن خود شما هستند.
بازنویسی یک متن با تغییر تعداد اندکی از واژگان و یا ساختار جمله بدون ذکر منبع	چنین به نظر می‌رسد که این ایده از آن شماست، در حالی که در حقیقت، ایده شخصی دیگر با بیانی متفاوت توسط شما بازنویسی شده است.
ارائه‌ی اطلاعات نادرست در خصوص یک منبع	در صورتی که خواننده قادر به یافتن منبع مذکور نباشد، نمی‌تواند اطلاعات را بررسی نماید.

استناد بیش از حد به یک منبع به نحوی که بخش اعظم متن شما را در برگیرد.	در صورت اتکای بیش از اندازه به سخنان شخصی دیگر، حتی با استناد درست به منبع، شما در نگارش متن نقشی نداشته‌اید.
استفاده مجدد از تکالیف پیشین بدون استناد به نام خود	اگرچه این اثر متعلق به شماست، اما خواننده باید مطلع باشد که این اثر جدید نیست و ماحصل تحقیقات گذشته است.
ارائه متنی که تماماً توسط فردی دیگر نوشته شده است (برای مثال: مقاله‌ای از یک نویسنده‌ی مجهول)	عدم انجام این کار توسط خود شما از نظر آکادمیک اقدامی نادرست است که یادگیری را مختل می‌کند و در قبال سایر دانش‌پژوهان منصفانه نیست.

سؤالات متداول در خصوص سرقت ادبی

در این قسمت، به بررسی برخی سؤالات و نیز برداشت اشتباه دانش آموزان از سرقت ادبی می‌پردازیم:

با توجه به لزوم استناددهی و بازنویسی زیاد، آیا مقاله‌ی من پر از ارجاعات بی‌مورد نخواهد بود؟

درست است که در برخی مقالات با تعدد ارجاعات روبه‌رو هستیم، اما روش‌هایی وجود دارند که با کمک آنها می‌توان با استناددهی کارآمدتر این بی‌نظمی را کاهش داد:

- ترکیب چند ارجاع در یک پرانتز (که معمولاً با علامت نگارشی نقطه ویرگول از هم تفکیک می‌شوند).

- عدم تکرار کامل ارجاع زمانی که یک منبع چندین بار به صورت متوالی ذکر می‌شود.

- استفاده از ترکیب "همان مرجع" برای اشاره به منبع تکراری.

- حذف منبع دربارهی اطلاعاتی که جنبه‌ی عمومی دارند.

آیا باید تعداد مشخصی از منابع قید شوند؟ استناد زیاد به سایر متون می‌تواند جنبه‌ی منفی داشته باشد؟

تعداد مشخصی برای ذکر منابع مورد استناد در نظر گرفته نشده است. استفاده از منابع باید به منظور تقویت موضوع مورد بحث صورت پذیرد و نه صرفاً برای ذکر تعداد معینی از ارجاعات. اساساً نمی‌توان ادعا کرد که تعداد زیاد ارجاعات خوب است یا بد. در برخی از انواع متون دانشگاهی (برای مثال بررسی مطالعات گذشته یا همان Literature Review) در مقایسه با سایر متون به تعداد بیشتری از منابع استناد می‌شود.

نکته‌ای که باید به آن توجه داشت، پرهیز از نقل قول بیش از اندازه است. در صورتی که قسمت‌های زیادی از متن شما متشکل از نقل قول سایرین باشد، باعث دورشدن از موضوع بحث مورد نظر شما خواهد شد. معمولاً بهتر است جملات منبع مورد استفاده بازنویسی شوند، مگر زمانی که مشخصاً باید زبان آن منبع مورد بررسی قرارگیرد (مانند تحلیل ادبی).

آیا می‌توان به منظور جلوگیری از سرقت ادبی، استفاده از منابع را نادیده گرفت؟

خیر، مهم‌ترین بخش نگارش متون دانشگاهی، استفاده از منابع است. تحقیق آکادمیک، مکالمه‌ی در حال جریان میان پژوهشگران محسوب می‌شود. استنتاج از سایر منابع و برقراری ارتباط میان ایده‌های خود و سایر پژوهشگران اجتناب‌ناپذیر است.

اما نگرانی‌ها در مورد موضوع سرقت ادبی، قابل درک است. در صورتی که دغدغه‌ی شما احتمال سرقت ادبی تصادفی باشد، از موارد زیر اطمینان حاصل کنید:

- نقل قول و بازنویسی صحیح از منابع

- ترتیب و ذکر منابع با استفاده از citation generator

- استفاده از plagiarism checker پیش از ارائه‌ی اثر به منظور تشخیص ایرادات آن

آیا بازنویسی نوعی سرقت ادبی محسوب می‌شود؟

خیر، بازنویسی تنها روشی است برای درآمیختن اطلاعات یک منبع با متن خود از طریق بیان این اطلاعات با کلام نویسنده‌ی متن. در بیشتر موارد، مادامی که ذکر منابع به درستی صورت پذیرد، بازنویسی بهترین روش برای یکپارچه کردن اطلاعات می‌باشد.

اگرچه بازنویسی به صورت زیر را می‌توان سرقت ادبی در نظر گرفت :

- عدم ذکر نام منبع مورد استفاده و یا استناد نادرست به آن

- بیان اطلاعات به شکلی که به متن اصلی بسیار نزدیک باشد (برای مثال: جابجایی واژگان معدود به جای بازنویسی کل جمله).

در مورد تصاویر، فیلم‌ها و موسیقی چگونه؟

استفاده از تصاویر، فیلم‌ها و یا قطعات موسیقی در یک اثر خلق شده، بدون کسب اجازه و یا ذکر منبع نیز سرقت ادبی به شمار می‌رود.

تهیه و تنظیم: گروه زبان دانشگاه علم و صنعت ایران

Sources

گذری به سرقت علمی و شناخت مهم‌ترین نرم افزارهای تشخیص و پیشگیری. کارآگاه ۱۲ و ۱۳۸-۱۵۴

خوشیان و شقاقی (۱۳۹۸)

Swales, J. M., and Feak, C. (2005). Academic writing for graduate students. University of Michigan Press.

<https://www.scribbr.com/category/plagiarism/>

<https://www.plagiarism.org/article/what-is-plagiarism>